

ACHLUM BLOEMENDORP

Uitwerking projectplan
Natuurlijk Ferskaat

AANVRAAG PROJECTSUBSIDIE

Aan de slag met biodiversiteit!

SEPTEMBER 2021

Achlum, 16 september 2021

Aanvrager:

Dorpsbelang Achlum / Groencommissie
Contactpersoon: Anneke van der Meer

Deelnemende partijen:

Landschapsbeheer Friesland
Contactpersoon: Jan Piet de Boer

Friese Milieu Federatie
Contactpersoon: Arnoud de Vries

1. AANLEIDING

In december 2018 is het Projectplan Bloemendorpen Achlum en Oosterbierum opgesteld. Aanleiding hiervoor was de landelijke en lokale zorg om de afname van de biodiversiteit, met name in het Waddengebied. In Fryslân is de biodiversiteit in de periode 1990-2010 met circa 20 procent afgenomen. Het projectplan is met ondersteuning van Landschapsbeheer Fryslân (LBF) en de Friese Milieufederatie (FMF) tot stand gekomen. Voor de inhoud van dit plan is nauw samengewerkt met de Dorpsbelang Oosterbierum. Op basis van dit project is subsidie aangevraagd bij het Waddenfonds (themalijn 'Lokale innovaties') en de gemeente Waadhoeke (ontwikkelsubsidie dorpen en wijken). In beide gevallen is de subsidie toegekend. Om ook voor de projectsubsidie in aanmerking te kunnen komen was een verder uitwerking van het Projectplan nodig. Met name vanwege de Corona-crisis is de uitwerking lange tijd vertraagd. Tot een aanvraag is het daardoor niet gekomen.

Inmiddels is de werkgroep wel tot deze uitwerking gekomen. Deze uitwerking is afgestemd met Dorpsbelang Achlum, LBF/FMF en de gemeente Waadhoeke. Ook is de verkregen input van inwoners voor de nieuwe Dorpsvisie zoveel mogelijk meegenomen.

2. DOEL

Het doel is om via het project Natuerlik Ferskaat daadwerkelijk een bijdrage te leveren aan de vergroting van de biodiversiteit in Achlum. Door onze inzet is de leefomgeving in en rond ons dorp voor mensen, dieren en planten blijvend aantrekkelijker geworden en zorgt het groen ervoor dat er nieuwe samenwerkingen ontstaan als bestaande zijn geïntensiveerd.

Het Projectvoorstel uit 2018 geeft in grote lijnen aan volgens welke maatregelen wij dat zouden willen bereiken. In deze Uitwerking hebben wij de maatregelen tot op uitvoeringsniveau concreet gemaakt. Ook hebben wij enkele maatregelen geactualiseerd of bijgesteld. Ons doel is namelijk om duurzame maatregelen toe te passen. Dit zijn maatregelen die bijdragen aan 'de basis op orde' en die voor langere tijd - zonder al te veel jaarlijks terugkomende kosten voor het dorp en / of de gemeente - in stand kunnen worden gehouden.

Deze projectuitwerking vormt de basis voor de aanvraag van de Projectsubsidie bij de gemeente Waadhoeke.

3. WERKGROEP BIODIVERSITEIT ACHLUM

De werkgroep Biodiversiteit bestaat uit een vaste groep van circa 8 inwoners en is één van de werkgroepen die onder het Dorpsbelang vallen. De werkgroep komt op regelmatige basis samen. De groep heeft als doel om Achlum mooi groen te houden en om de biodiversiteit in en om het dorp te versterken. De werkgroep is aanspreekpunt voor Dorpsbelang Achlum en onderhoudt de contacten met de o.a. de gemeente, de provincie, Landschapsbeheer, de Friese Milieufederatie. Specifiek voor dit project is op regelmatige basis contact met Dorpsbelang Oosterbierum. Wanneer er groen- en onderhoudsprojecten in het dorp worden uitgevoerd, sluit vaak een grote groep inwoners (inclusief jongeren en basisschoolkinderen) vrijwillig aan om een handje te helpen.

4. UITWERKING VAN HET PROJECT

We willen concrete maatregelen treffen om de biodiversiteit in en de directe omgeving van ons dorp te vergroten. Zo maken we zo onze omgeving aantrekkelijker voor planten, dieren, de Achlumers, en toeristen. Tijdens gezamenlijke sessies is het gevoel ontstaan dat we er samen iets moois van kunnen maken.

Achlum Bostulpendorp

Achlum wil zich onderscheiden door middel van de aanplant van stinzenplanten: de bostulp.

De bostulp (*Tulipa sylvestris*) is een bolgewas, dat behoort tot de liliëfamilie (Liliaceae). Het is de enige tulpensoort die in Nederland in het wild voorkomt. De eerste opgave dateert al uit 1568. De plant komt voornamelijk op buitenplaatsen voor op vochtige, voedselrijke, kleiige grond. De bostulp wordt ook wel tot de 'stinzenplanten' gerekend.

De plant wordt 20-50 cm hoog en heeft een kale stengel. De plant vormt lange ondergrondse uitlopers met aan de top een nieuw bolletje. Hierdoor kan de plant zich verder verspreiden. Onder schaduwomstandigheden bloeit de bostulp niet.

De bostulp bloeit in Nederland in april en mei met 7-8 cm grote, geurende, gele bloemen. De nog gesloten bloemen zijn knikkend. De bloemdekbladen zijn botanisch gezien kelkbladen, waarvan de binnenste aan de voet gewimperd zijn. De meeldraden zijn aan de voet behaard en de kleine stempels zijn met de top van het vruchtbeginsel vergroeid.

5. MAATREGELLEN: WAT GAAN WE DOEN?

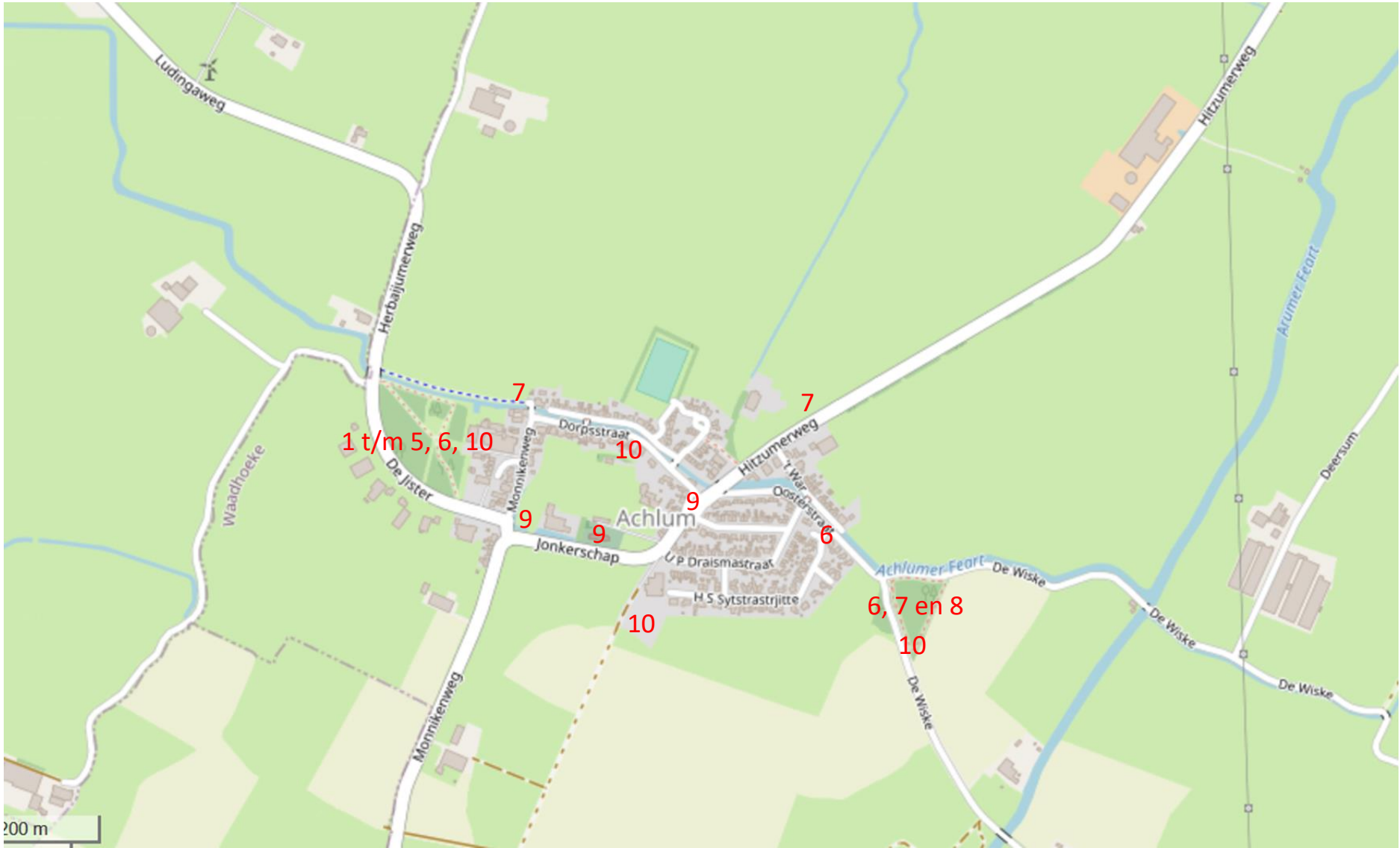
Ten behoeve van het Projectplan Bloemendorpen Achlum en Oosterbierum heeft een verkenning plaatsgevonden van mogelijke maatregelen die in en om Achlum goed toepasbaar zijn. Het doel is dat er maatregelen worden getroffen die bij het waddenlandschap en de Slachtedyk passen. Niet alleen wordt het plantmateriaal en zaaigoed geselecteerd op soorten die in dit waddegebied voorkomen, ook worden de maatregelen zo uitgevoerd dat deze hier passen. Het betreft allemaal maatregelen die zonder dit project niet zouden worden genomen. In dat opzicht zijn alle maatregelen aanvullend op wat er nu al is aan groen/natuur. Het grote verschil is dat het nu veel aantrekkelijker gemaakt wordt voor een veelheid aan dieren en planten.

Achlum heeft bij de maatregelen aangegeven vooral in te willen zetten op inrichting van slootkanten. Hier liggen volgens het dorp veel kansen, bijvoorbeeld aan de randen van de diverse Achlumer (ruilverkavelings)bossen. Ook wil Achlum zich onderscheiden door de aanplant en beheer van stinzenplanten. De soorten die hiertoe behoren, zijn afhankelijk van een biotoop dat in Nederland vrij zeldzaam is, namelijk beschutte plekken op humeuze, kalkrijke grond. Ook hier ziet het dorp kansen liggen, juist vanwege de aanwezigheid van deze biotoop, denk daarbij aan de kalkrijke, vruchtbare terpergrond in en rond het dorp. Deze hoofdlijnen zijn in onderstaand overzicht verder uitgewerkt.

Ook is aangegeven door welke partij de maatregelen worden beheerd en onderhouden.

	Cultuurtechnische maatregelen achlumer bos	Onderhoud / beheer
1.	Bodemonderzoek: in kaart brengen wateroverlast, grondwater, storende lagen, hoogtemetingen etc	n.v.t.
2.	Waterhuishoudkundige ingrepen: aanleggen drainage, greppels, putten etc	Gemeente
3	Duurzaam bodembeheer: aanplant van bodemverbeteraar in boomgaard	Biodiversiteitsgroep
4.	Aanpassen maaibeheer boomgaard	Gemeente
5.	Inrichten van stroken met vaste planten t.b.v. bijen, vlinders, insecten (zomerbloei)	Biodiversiteitsgroep
Opgaande beplanting		
6.	Fruitbomen bij bankjes langs fiets/wandelroutes	Biodiversiteitsgroep
7.	Grote bos Benysten + ingangen Achlum: lage vaste bloeiende struiken t.b.v. vlinders, bijen, vogels	Gemeente
8.	Kleine bos Benysten: opknappen / snoeien / luchtig maken	Gemeente
Kruiden		
9.	Aanplant van Stinzenflora in/nabij terpzone: de bostulp	Kerk
Fauna		
10.	Nestkastjes, insectenhôtels etc. op diverse locaties in het dorp (o.a. bosjes, volkstuinten, dorpsstraat, wijken)	Biodiversiteitsgroep

De locaties van de maatregelen zijn op de bijgevoegde kaart weergegeven.

Overzicht van de maatregelen in en om Achlum

6. UITWERKING VAN DE MAATREGELEN

In het Projectplan was al aangekondigd, is in de Startfase van het project een werkgroep gevormd. De Achlumer werkgroep heeft bekeken welke ideeën inderdaad een bijdrage leveren in het ondersteunen van de doelsoorten die in de verkenning van het Projectplan zijn genoemd. De ideeën zijn ook met het Dorpsbelang gedeeld. De resultaten hiervan zijn in het onderstaand overzicht opgenomen.

De uitwerking heeft er toe geleid dat enkele maatregelen uit het Projectplan zijn geactualiseerd of bijgesteld. Ons doel is namelijk om duurzame maatregelen toe te passen. Dit zijn maatregelen die bijdragen aan 'de basis op orde' en die voor langere tijd - zonder al te veel jaarlijks terugkomende kosten voor het dorp en / of de gemeente - in stand kunnen worden gehouden. Zo bleek de aanleg van een plas-dras oever en het kweken van hop en gerst in de dorpstuin onhaalbare ideeën. Deze ideeën zijn daarom in deze uitwerking komen te vervallen.

		EENHEID	SOORTEN / MATERIAAL
	Cultuurtechnische maatregelen achlumer bos		
1.	Opstellen beoordelingsverslag t.b.v. verbetering groeiomstandigheden fruitbomen	4.000 m2	Voorbereiding en begeleiding
2.	Uitvoeren advies beoordelingsverslag uit stap 1. Combinatie van waterhuishoudkundige ingrepen: aanleggen drainage, greppels, putten etc.	4.000 m2	
3	Duurzaam bodembeheer: aanplant van bodemverbeteraar in/rondom de boomgaard (meerjaren)	4.000 m2	Mengsel van bijvb. luzerne, italiaans raaigras, diverse soorten klaver (hopklaver, gele honingklaver, gele klaver, rode klaver etc)
4.	Aanpassen afspraken maai-beheer boomgaard	4.000 m2	
5.	Inrichten van bermstroken met vaste inheemse planten t.b.v. bijen, vlinders, insecten (zomerbloei, meerjaren/vast)	200 m2	soorten in overleg nader te bepalen
	OPGAANDE BEPLANTING		
6.	Fruitbomen bij bankjes langs fiets/wandelroutes en in bos	4 locaties	Appelbomen, oud ras
7.	Grote bos Benysten + ingangen Achlum: lage vaste bloeiende struiken t.b.v. vlinders, bijen, vogels	6.000 m2	Meidoorn, vlier, ribes, vlinderstruik, zonnehoed, grassen etc
8.	Kleine bos Benysten: opknappen / snoeien / luchtig maken	1.000 m2	
	KRUIDEN		
9.	Aanplant van Stinzenflora in/nabij terpzone: de bostulp	250 m2	Gele bostulp
	FAUNA		
10.	Nestkastjes, insectenhotels etc. op diverse locaties in het dorp (o.a. bosjes, volkstuinten, dorpsstraat, wijken)	Diverse locaties	Diverse materialen

7. AANPAK

Uitvoering

De werkgroep Biodiversiteit bestaat uit 8 basisleden en heeft inmiddels daarom een pool aan Achlumer vrijwilligers gevormd. Samen met de deskundigen van de FMF en LBF worden de maatregelen gerealiseerd.

Bij de uitvoering van de eerste maatregel wordt op een ludieke en feestelijke wijze aandacht gevraagd voor de start van het project bijvoorbeeld, door een plantdag te organiseren met de basisschool It Iepen Finster. Ook betrekken we in deze fase plaatselijke ondernemers bij de uitvoering of de ondersteuning daarvan. In en om Achlum zitten diverse bedrijven, zoals bouw- en aanneembedrijven en tuinonderhoudsbedrijven. Sociale werkplaatsen/sociale werkvoorzieningen kunnen een bijdrage leveren door het maken van bijvoorbeeld nestkasten en de aanleg en het beheer van het groen. In diverse andere projecten van LBF en FMF is hier al ruime ervaring mee opgedaan. De werkzaamheden die door mensen van de sociale werkvoorziening uitgevoerd worden, kunnen over het algemeen rekenen op veel waardering van de dorpsbewoners. Dit versterkt de sociale samenhang. Daarnaast zien we ook goede mogelijkheden om het netwerk van de Achlumer Activiteitencommissie (ACA) in te zetten, door concrete werkzaamheden op de Activiteitenkalender van het jaar 2021/2022 te plaatsen.

Bij elke maatregel die uitgevoerd wordt, is van tevoren bekend hoe het beheer geregeld wordt. Belangrijk is dat ook na oplevering van het project de maatregelen hun werking blijven behouden en dat de maatregelen op een duurzame manier voor een lange termijn in stand kunnen worden gehouden. Daarvoor is het onontbeerlijk om het beheer na oplevering goed te regelen. Dat gebeurt door afspraken te maken met de Groencommissie, het Dorpsbelang en/of met de reguliere beheerders van de betreffende grond.

Gedurende de uitvoeringsfase vindt geregeld terugkoppeling plaats naar het gehele dorp (Website Dorpsbelang, Dorpskrant Op è Hichte, Facebookpagina Achlum) om te laten zien welke uitvoeringsmaatregelen wanneer op de planning staan en welke resultaten zijn behaald. Ook wordt een doorkijk gegeven op de vervolg (deel-) projecten die nog uitgevoerd gaan worden. Zo blijft het dorp betrokken. Ook willen we de mogelijkheid open houden – mits het budget dat toelaat – om nieuwe deelprojecten op te starten die niet tijdens de voorbereidings- en startfase zijn genoemd. Zo benutten we optimaal de energie en de betrokkenheid van de bewoners in de dorpen.

Afronding

Als aan het einde van de looptijd van het project de uitvoering is afgerond, zorgen we voor een feestelijke afsluiting voor het dorp en andere geïnteresseerden. We zorgen er in ieder geval voor dat de ideeën en ervaringen worden gedeeld met anderen bijvoorbeeld tijdens een gezellige excursie langs de uitgevoerde deelprojecten. Ook zorgen we ervoor dat opgedane kennis beschikbaar is en blijft voor andere (potentiële) initiatieven zodat het kennisniveau van voldoende hoog niveau blijft. Middels cursus of workshop willen we andere grondeigenaren en groenbeheerders de mogelijkheden voor ecologische inrichting en beheer laten zien en beleven.

Hiermee zorgen we ervoor dat de genomen maatregelen blijvend effect sorteren. Daarnaast zorgen we er ook voor dat we met beeldmateriaal laten zien hoe de omgeving is veranderd ten gunste van de leefbaarheid van mensen, dieren en planten in en rond de dorpen. Deze materialen krijgen een plek op de website van de dorpsbelangen. In deze fase zorgen we er ook voor dat de projecten een educatieve functie vervullen, bijvoorbeeld door het verzorgen van bijpassende educatiematerialen. Tijdens het project vragen wij de scholen om ook na het project blijvend aandacht te schenken aan de voor het dorp specifieke soorten en biodiversiteit in het algemeen.

8. BEGROTING

		WIE	UREN	TARIEF	KOSTEN URENIZET	EENHEID	MATERIAAL SOORTEN	KOSTEN MATERIAAL	KOSTEN TOTAAL
Cultuurtechnische maatregelen schlumer bos									
1.	Opstellen beoordelingsverslag t.b.v. verbetering groeiomstandigheden fruitbomen	Bedrijf en vrijwilligers	40	22,00	€ 880,00	4.000 m2	Voorbereiding en begeleiding	€ 880,00	€ 1.760,00
2.	Uitvoeren advies beoordelingsverslag uit stap 1. Combinatie van waterhuishoudkundige ingrepen: aanleggen drainage, greppels, putten etc.	Bedrijf en vrijwilligers	40	22,00	€ 880,00	4.000 m2	diverse maatregelen (volgend uit resultaten bodemonderzoek)	€ 5.000,00	€ 5.880,00
3.	Duurzaam bodembeheer: aanplant van bodemverbeteraar in/ rondom de boomgaard (meerjaren)	Vrijwilligers	60	22,00	€ 1.320,00	4.000 m2	Mengsel van bijvb. luzeme, italiaans raaigras, diverse soorten klaver (hopklaver, gele honingklaver, gele klaver, rode klaver etc)	€ 4.000,00	€ 5.320,00
4.	Aanpassen afspraken maabeheer boomgaard	Vrijwilligers	10	22,00	€ 220,00	4.000 m2	overleg	€ -	€ 220,00
5.	Inrichten van bermstroken met vaste inheemse planten t.b.v. bijen, vlinders, insecten (zomerbloei, meerjaren)	Vrijwilligers	60	22,00	€ 1.320,00	200 m2	divers plantmateriaal	€ 1.250,00	€ 2.570,00
Opgaande beplanting									
6.	Fruitbomen bij bankjes langs fiets/wandelroutes en bos	Vrijwilligers	40	22,00	€ 880,00	4 locaties	Appelbomen, oud ras	€ 800,00	€ 1.680,00
7.	Grote bos Benysten: Lage struiken t.b.v. vlinders, bijen, vogels	Vrijwilligers	70	22,00	€ 1.540,00	6.000 m2	Meidoorn, vlier, ribes, sering	€ 2.200,00	€ 3.740,00
8.	Kleine bos Benysten: opknappen / snoeien/ luchtig maken	Vrijwilligers	40	22,00	€ 880,00	1.000 m2	snoeiwerkzaamheden	€ -	€ 1.080,00
Kruiden									
9.	Aanplant van Stinzenflora in/nabij terzone: de bostulp	Vrijwilligers	40	22,00	€ 880,00	250 m2	Gele bostulp	€ 2.000,00	€ 2.880,00
Fauna									
10.	Nestkastjes, insectenhôtels etc. op diverse locaties in het dorp (o.a. bosjes, volkstuinten, dorpsstraat, wijken)	Vrijwilligers	40	22,00	€ 880,00	Diverse locaties	Diverse materialen	€ 800,00	€ 1.680,00
Ondersteuning									
	voorbereiding uitvoering	LBF	40	99,50	€ 3.980,00				€ 3.980,00
	advisering bij uitvoering	LBF	15	99,50	€ 1.492,50				€ 1.492,50
	presentatie, bijeenkomst	LBF en FMF	10	99,50	€ 995,00				€ 995,00
	Feestelijke start uitvoering	LBF en FMF	10	99,50	€ 995,00				€ 995,00
	Delen van ervaring d.m.v. workshops en excursies	FMF	17	99,50	€ 1.691,50				€ 1.691,50
	Organisatie uren vrijwilligers	Vrijwilligers	150	22,00	€ 3.300,00				€ 3.300,00
	TOTAAL		682		€ 22.134,00			€ 16.930,00	€ 39.264,00
ALGEMEEN									
	Coördinatie en begeleiding	FMF	10	99,50	995,00				€ 995,00
	Projectvoorbereiding	LBF en FMF	12	99,50	1.194,00				€ 1.194,00
									€ 2.189,00
									€ 41.453,00

9. DEKKING

		€	
Waddenfonds	50% x 42.083	24.112,50	Reeds ontvangen € 48.225
Vrijwilligerswerk	415 x 22,00	9.130,00	
Gemeente kernenbudget		8.210,50	Waarvan € 1.990 ontvangen t.b.v. ontwikkelsubsidie op 9-4-2019
		41.453,00	

10. PLANNING

Indienen subsidieaanvraag: oktober 2021

Aftrap + eerste werkzaamheden: najaar 2021

Werkzaamheden gereed: najaar 2022